

OKTOOBER 2012

PUUTERPUNKTID

SÕLTUMATU AJAKIRI, MIS VÕITLEB ERIVAJADUSTEGA INIMESTE ÕIGUSTE EEST

KÕIK EESTI PUUETEGA INIMESED, NENDE LÄHEDASED JA

NENDEGA TEGELEVAD SPETSIALISTID – ÜHINEGE!

NR 11

Võru Järve kooli toimetulekuõppe lõpetanud tüdrukud harjutavad lugemist-arvutamist praktiliste majapidamistöde kaudu. Nii muutub kirjatarkus nende jaoks käega katsutavaks. FOTO: VÖRU JÄRVE KOOL

LISA-AASTAD PÕHIKOOLI JÄREL: KUIDAS NEED PARIMA SISUGA TÄITA

MIDA TEHA SIIS, KUI ERIVAJADUSTEGA LAPS LÕPETAB 9. KLASSI, KUID EI OLE VEEL KÜPS ELLU ASTUMA? MILLISEID VÕIMALUSI PAKUB TALLE HARIDUSSÜSTEEM JA KUIDAS KOOLID NEID VÕIMALUSI KASUTAVAD?

Kui laps lõpetab põhikooli lihtsustatud õppekava järgi (lihtsustatud programmiga klassis, toimetuleku- või hooldusklassis), näeb seadus talle ette võimaluse jääda veel aastaks, kaheks või isegi kolmeks edasi kooli. Kuid lisa-aastatele on kehtestatud

selge eesmärk: kool peab korraldama elluastuja õppetöö ümber nii, et kesksel kohal oleks iseseisva toimetuleku harjutamine ja kokkupuutepinna tekitamine tööturule suundumiseks.

Riik rahastab lisaõppeaastal olevat noort samasuguse pearahaga nagu tavalises põhikoolis õppijat ja ka ette nähtud tundide arv on nädalas sama. Kuid kool peab jagama õppetunnid kaheks, poole neist võib kasutada tavalise koolitarkuse harjutamiseks (et eelnevatel aastatel õpitu ei ununeks), teine pool peab aga olema sihitud just sinasõpruse

loomisele noore inimese järgmise eluetapiga, olgu selleks siis sotsiaalsete oskuste arendamine kutsekooli või tööle minekuks, päevakeskusesse või miks mitte ka toetatud töö või elamise teenusele liikumiseks.

Kuigi selline integreeritud eluolu õpe on ka tavalistel põhikooliaastatel lihtsustatud õppe lastel üks kohustuslikke koolipäeva osi, on lisa-aastail sellise õppe maht lausa 525 tundi. See teeb kolm-neli tundi koolipäeval. Kuidas täpselt neid sisustada, pannakse kirja ellusuunduja individuaalsesse õppekavva. Selline n-õ üleminekuplaan koos-

tatakse igaks lisaõppe aastaks eraldi, see peaks sündima õpetajate ja lapsevanema(te) koostöös ning selles peaks olema kirjas selged eesmärgid, kuhu ja kuidas tahetakse aastase tööga välja jõuda.

525 TUNDI ELUÕPET

Toimetusega on aga võtnud ühendust mitu peret, kes on mures, et lapse lisa-aastale suundumise järel ei ole tema koolipäevades suurt midagi muutunud. Noorel lubatakse küll koolis edasi olla, kuid põhiliselt veedab ta aega koos 9. klassiga nagu klassikursust kordama jäänu. Võib-olla lisatakse talle mõne emakeele- või arvutustunni asemel paar käsitöötundi, kuid seost, kuidas see mõjutaks tema tulevikku, pole keegi põhjendanud. Kas koolil on õigus lisa-aastat sellisel käsitleda?

Uurides põhikooli- ja gümnaasiumiseadust, leidsime sätte, et peale õpilase oskuste ja vajaduste ning vanemate soovide lähtutakse lisa-aasta õppekava koostamisel kooli võimalustest. Kas kool võib siis öelda, et kuna tugispetsialiste ei ole, raha ei ole ja ka koostööpartnereid ametikoolide, tööandjate või hoolekandeesutuste näol ei ole, siis sisustatakse 525 tundi lihtsalt rutiinse koolitööga? Kuidas üldse mõõta lihtsustatud õppe laste puhul tavalise õppe ja sotsialiseeriva eluõpetuse vahet?

Haridus- ja teadusministeeriumist öeldi, et kuna lisa-aastal säilib õpilastele täismahus pearaha, siis mingit vabandust õppekava kohendamata jätmiseks ei ole. Seadust

“**ÕNNEKS**
SIISKI ENAMIKUS
KOOLIDES PÜÜTAKSE
LASTE TULEVIKU
NIMEL TEHA NENDE
AASTATEGA KÕIK
VÕIMALIK JA ISEGI
ENAM.”

tuleb täita kõigil, aga kuidas täpselt koolid oma asju korraldavad, on rohkem koolide pidajate küsimus.

Hakkasime helistama erivajadustega laste koolidesse ja uurima, kuidas lisa-aastaga ümber käiakse. Esimeste muljete põhjal võib väita, et väga erinevalt. Kuid õnneks siiski enamikus koolides püütakse laste tuleviku nimel teha kõik mis võimalik ja isegi enam.

Asi on väga läbimõeldud näiteks 35 lapsega Võru Järve koolis, kus saavad põhiharidust toimetuleku- ja hooldusõppe lapsed. Direktor Reet Kangro on suunanud kooli arengut selle sünnist saati ja tunneb puuetega inimeste temaatikat väga sügavalt. Koolis töötab tugev ja pühendunud spetsialistide meeskond, koostööd on tehtud soomlastega, võimalusi kombineeritakse maakonna tavakoolide ja kutseõppeasutustega.

„Lisaõppe aastal on põhirõhk just nn valikainetel. Kuid ka tavaliste kooliainete raames püüame olla hästi leidlikud, matemaatikat harjutame rahanumbrite peal, lugemist toiduretseptide abil õppekõrgis, toob ta näiteid. Ka poes käimine, linnas liikumine, bussiga sõit, telefoniga helistamine, ajalehtedest jõukohase info ammutamine – kõik see igapäevaeluks vajalik õnnestub koolitundidesse integreerida.

TAGASILÖÖKIDE KIUSTE

„Muidugi lähtume iga lapse tasemest. Õppimise sisu ja eesmärgid võivad olla väga erinevad, meie üritame pakkuda just iga konkreetse lapse jaoks maksimaalset. Isegi hooldusklassi lapsed teevad meil kutseõppes pisitasa kaasa,“ lisab direktor. Koolil on aastatega välja kujunenud põhjalik koostöö nüüd Võrumaa kutsehariduskeskuse alla kuuluva endise Vana-Antsla kutsekooliga. Enamik Võru Järve kooli lõpetanuid jätkabki pärast lisaõppe aastaid haridusteed just seal. Puuetega noortele, kes päris tavaliste noortega sammu pidada ei suuda, on seal avatud kodumajanduse ja puhastusteeninduse eriala. Ja seda nii, et kõige nõrgemate juurde tuleb

Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus

§ 54. Lisaõpe põhikooli lihtsustatud riikliku õppekava järgi lõpetanutele

(1) Kooli pidaja otsusel võib põhikoolis **pakkuda lisaõpet** lihtsustatud riikliku õppekava järgi põhikooli lõpetanutele, mille eesmärk on pakkuda täiendavat ettevalmistust ja tuge õppe sujuvaks jätkamiseks või üleminekuks tööturule.

(2) Lisaõppesse võetakse õpilasi, kes on saanud põhikooli lõputunnistuse samal aastal ning kes **ei ole valmis** õpinguid jätkama või tööturule suunduma või kes ei pääsenud soovitud õppeasutusse.

(3) Lisaõppes osalejale võimaldatakse juhendatud õpet 1050 õppetunni ulatuses, millest 525 õppetundi moodustab üldhariduslik õpe ja 525 õppetundi kutsealane ettevalmistus ning **sotsiaalsete ja enesekohaste oskuste arendamine**. Kutsealast ettevalmistust tehakse koostöös kohase kutseõppeasutuse või tööandjaga.

(4) Igale õpilasele koostatakse **üleminekuplaan**, kus määratakse selle õpilase konkreetne õppe sisu ja päevakava. Üleminekuplaani koostamisel arvestatakse õpilase teadmisi ja oskusi, õpilase ja vanema soove ja vajadusi ning kooli võimalusi.

kutsekool ise Järve kooli tuttavasse ja kohandatud miljösse kohale.

„Just nende laste jaoks püüdsime hiljuti taotleda ministeeriumi kaudu eurorahastust rajamaks väikese juurdeehitise, kus saaks sellist kutseõpet läbi viia, kuid kahjuks meie mõtteid ei mõistetud,“ jutustab Reet Kangro. Õnneks on tema meeskond pikkade aastate vältel tagasilöökidega kohastunud ning kompenseerib seda paindlikkuse ja järjest uute ideedega.

„Suur tugi on meil Võru linnast, kus meie asju mõistetakse ja meid igati toetatakse. Ja meie lapsevanemad on väga tublid,“ rõõmustab koolijuht. **Tiina Kangro**

Lisa-aasta teemat jätkame ka järgmistes numbrites. Ideed ja ettepanekud on oodatud.